

Posudek školitele

Národohospodářská komise ÚV KSČ 1945–1948. Aktéři a ideologie.

Filip KELLER
Bakalářská práce, ÚHSD FF UK, Praha 2012

Předložená bakalářská práce se zabývá velmi důležitou problematikou – sociálními změnami poválečné české společnosti. Ve svém výzkumu vyšel autor původně z otázky, co se po válce dělo se středními vrstvami a proč nejen přijaly, ale se i aktivně podílely na komunistickém projektu politické a společenské transformace (k němuž by podle klasických interpretačních vzorců principiálně neměly mít střední vrstvy příliš velké sklony). Jelikož se takto obecně postavená otázka ukázala být jako příliš široká, zaměřil se Filip Keller na specifické grémium – Národohospodářskou komisi ÚV KSČ – pojal ji jako specifickou laboratoř, v níž lze sledovat očekávání lidí, jejich osobní trajektorie, míru a podoby jejich přijetí komunistické ideologie po roce 1945. Kdo se v komisi angažoval? Jak lze rekonstruovat výchozí sociální postavení lidí, kteří vstupovali do NHK, a jak e jejich postavení proměnilo? Kde byla vazba na komunistickou ideologii u těchto lidí nejsilnější? Jak se s postupem doby měnila?

Mohu s velkým potěšením prohlásit, že na skvěle postavené otázky jsem se dočkal i skvělých odpovědí. Kellerova práce je velmi důkladným zpracováním jednak fungování NHK v poválečné době, jednak toho, z jakých společenských kruhů se rekrutovali její členové. Nejdříve se Keller věnoval institucionálním základům svého výzkumu (kap. 1) – okolnostem vzniku NHK, činnosti, organizaci, přijímání nových členů atd. Velké množství práce autor vložil do prosopografické části své práce (kap. 2), v níž podrobně sleduje členy komise podle kategorií vzdělání, profesního statusu a chronologie vstupu do KSČ. Vrcholem práce je však kapitola o „aktérech a ideologii“ (kap. 3), která na pozadí předešlé rekonstrukce analyzuje připravenost lidí participovat na novém (socialistickém) projektu. Autor zde sleduje hlavní ideologické přísliby, s nimiž komunisté spojili svou agitaci (nový svět, jistota, solidarita, kariévní vzestup pracovitých lidí, zároveň však rovnost atd.), dále budování sociálního kapitálu a podobu řešení konfliktů. Autor dokládá, že nejsilnějšími motivačními prvky se staly ideály rovnosti, stability, spoluúčasti (bez omezení ekonomickými tlaky nebo původem), které se však zároveň přetavily do očekávání kariévních příležitostí a očekávání nové socioprofesionální hierarchie (tedy nikoliv odstranění nerovností, nýbrž jejich proměny podle principu výkonu a ochoty podílet se na novém budování pod vedením KSČ). V této ambivalenci pak nejspíš spočíval jeden z hlavních důvodů, proč byla integrace středních vrstev do projektu budování socialistické společnosti v dané době tak úspěšná.

Pokud bych měl z perspektivy školitele autorovi nabídnout kritické otázky nebo výhledy do dalšího bádání, týkaly by se nejspíše následného vývoje, v němž střední vrstvy rovněž hrály velmi důležitou úlohu (jako nositelé profesní kvalifikace atd.), avšak jejich integrace do režimní praxe nebyla zdaleka tak hladká. Hrály v dalším vývoji větší význam rozdílů generační (že starší generace se postupně dostávala spíše do opozice vůči režimu, zatímco vzdělaná mládež ze středních a vyšších vrstev se stávala hlavní oporou stalinismu)? Anebo lokální?

Předloženou práci velmi rád doporučuji k úspěšné obhajobě.

PhDr. Michal P u l l m a n n , Ph.D.